

FAKULTATIVNI PROTOKOL O PRODAJI DECE, DEČJOJ PROSTITUCIJI I DEČJOJ PORNOGRAFIJI, UZ KONVENCIJU O PRAVIMA DETETA

2

Države ugovornice ovog Protokola

Imajući u vidu da bi, radi daljeg postizanja ciljeva Konvencije o pravima deteta i sprovođenja njenih odredaba, a posebno članova 1. 11, 21, 32, 33, 34, 35. i 36, bilo prikladno da se prošire mere koje države ugovornice treba da preduzmu kako bi garantovale zaštitu deteta od prodaje dece, dečje prostitucije i dečje pornografije, Imajući takođe u vidu da Konvencija o pravima deteta priznaje pravo deteta da bude zaštićeno od ekonomskog iskorišćavanja i od obavljanja bilo kog rada koji bi mogao da bude opasan ili bi ometao školovanje deteta ili bi bio štetan po zdravlje deteta ili fizički, mentalni, duhovni, moralni ili društveni razvoj deteta,

Teško zabrinute ozbiljnom i rastućom međunarodnom trgovinom dece u svrhu prodaje dece, dečje prostitucije i dečje pornografije,

Duboko zabrinute raširenom i kontinuiranom praksom seksualnog turizma, koji decu čini posebno ranjivom, budući da ta praksa neposredno podstiče prodaju dece, dečju prostituciju i dečju pornografiju,

Prihvatajući da je jedan broj posebno ranjivih grupa, uključujući žensku decu, izložen većem riziku seksualnog iskorišćavanja i da su ženska deca neproporcijalno zastupljena među seksualno iskorišćavanima,

Zabrinute zbog sve veće dostupnosti dečje pornografije na Internetu i u drugim tehnologijama i razvoju podsećajući na Konferenciju o borbi protiv dečje pornografije na Internetu, održanoj u Beču 1999. godine, a posebno na njen zaključak kojim poziva na univerzalnu inkriminaciju proizvodnje, distribucije, izvoza, prenosa, uvoza, namernog posedovanja i reklamiranja dečije pornografije, i naglašavajući značaj tešnje saradnje i partnerstva između vlada i Internet industrije,

Verujući da će ukidanje prodaje dece, dečje prostitucije i dečje pornografije biti lakše ako se usvoji holistički pristup, uz naglašavanje faktora koji tome doprinose, uključujući nedovoljnu razvijenost, siromaštvo, privredne disparitete, nejednaku društveno-ekonomsku strukturu, nefunkcionalne porodice, nedostatak obrazovanja, migraciju iz sela u grad, diskriminaciju među polovima, neodgovorno seksualno ponašanje odraslih, štetne tradicionalne običaje, oružane sukobe i trgovinu dece, Verujući isto tako da su potrebni napor za jačanje svesti javnosti kako bi se smanjila potražnja za prodajom dece, dečjom prostitucijom i dečjom pornografijom i verujući dalje u značaj globalnog partnerstva među svim činionicima kao i boljeg sprovođenja zakona na nacionalnom nivou,

Imajući u vidu odredbe međunarodnih pravnih dokumenata relevantnih za zaštitu dece, uključujući Hašku konvenciju o zaštiti dece i saradnji u vezi sa međunarodnim usvojenjem, Hašku konvenciju o građanskim aspektima međunarodne otmice deteta, Hašku konvenciju o jurisdikciji, primenjivom pravu, priznavanju, sprovođenju i saradnji u pogledu roditeljske odgovornosti i mera za zaštitu dece i Konvenciju Međunarodne organizacije rada br. 182. o zabrani i hitnoj akciji za suzbijanje najtežih oblika dečjeg rada,

Ohrabrene ogromnom podrškom Konvenciji o pravima deteta, što pokazuje široko opredeljenje koje postoji za unapređenje i zaštitu prava deteta,

3

Prihvatajući značaj sprovođenja odredaba Programa akcije za sprečavanje prodaje dece, dečje prostitucije i dečje pornografije i Deklaracije i Agende za akciju usvojenih na Svetskom kongresu protiv komercijalnog seksualnog iskorišćavanja dece, u Stokholmu od 27-31. avgusta 1996. godine, i drugih relevantnih odluka i preporuka odgovarajućih međunarodnih tela,

Posvećujući dužnu pažnju značaju tradicija i kulturnih vrednosti svakog naroda za zaštitu i skladan razvoj deteta,

Saglasile su se o sledećem:

Član 1.

Države ugovornice će zabraniti prodaju dece, dečju prostituciju i dečju pornografiju, kao što je predviđeno ovim Protokolom.

Član 2.

U smislu ovog Protokola:

- a) prodaja dece podrazumeva bilo koju radnju ili transakciju kojim bilo koje lice ili grupa lica prebacuje neko dete nekom drugom za novčanu ili bilo koju drugu naknadu;
- b) dečja prostitucija podrazumeva korišćenje dece u seksualnim aktivnostima za novčanu ili bilo koju drugu naknadu;
- c) dečja pornografija podrazumeva bilo kakvo predstavljanje, bilo kojim sredstvom, deteta u stvarnim ili simuliranim eksplicitnim seksualnim aktivnostima ili bilo kakvo predstavljanje seksualnih delova tela (primarnih i seksualnih organa deteta), prvenstveno u seksualne svrhe.

Član 3.

1. Svaka država ugovornica će obezbediti, kao minimum, da sledeće radnje i delatnosti budu u punoj meri obuhvaćeni njenim krivičnim ili kaznenim zakonom, bez obzira da li su takva dela izvršena u zemlji ili transnacionalno, odnosno na individualnoj ili organizovanoj osnovi:

a) U kontekstu prodaje dece kao što je definisano u članu 2:

(i) Nuđenje, isporuka ili prihvatanje, bilo kojim sredstvima, nekog deteta u svrhu:

- a. seksualnog iskorišćavanja deteta;
- b. prebacivanja organa deteta radi ostvarivanja profita;
- c. korišćenje deteta za prinudni rad;

4

(ii) Neodgovarajuće navođenje, od strane posrednika, na pristanak da se usvoji neko dete kršenjem važećih međunarodnopravnih instrumenata o usvajanju;

b) Nuđenje, dobijanje, nabavljanje ili obezbeđivanje deteta za potrebe dečje prostitucije kao što je definisano u članu 2;

c) Proizvodnja, distribucija, širenje, uvoz, izvoz, nuđenje, prodaja ili posredovanje, u gornje svrhe, dečje pornografije kao što je definisana u članu 2.

2. Zavisno od odredaba nacionalnog zakona države ugovornice, isto će važiti i za pokušaj da se izvrši bilo koje od navedenih dela, kao i za saučestvovanje ili učešće u bilo kom od navedenih dela.

3. Svaka država ugovornica će na takva dela primenjivati odgovarajuće kazne koje

uzimaju u obzir njihovu tešku prirodu.

4. Zavisno od odredaba svog nacionalnog zakona, svaka država ugovornica preduzeće mere, tamo gde je to odgovarajuće, da utvrdi odgovornost pravnih lica za dela utvrđena u stavu 1. ovog člana. Zavisno od pravnih principa države ugovornice, takva odgovornost pravnih lica može biti krivična, građanska ili upravna.

5. Države ugovornice preduzeće sve odgovarajuće pravne i upravne mere kako bi obezbedile da sva lica uključena u usvajanje deteta postupe u skladu sa važećim međunarodnim pravnim dokumentima.

Član 4.

1. Svaka država ugovornica preduzeće potrebne mere kako bi se utvrdila njena nadležnost nad delima pomenutim u članu 3, stav 1, kada se ta dela čine na njenoj teritoriji, brodu ili u avionu registrovanim u toj državi.

2. Svaka država ugovornica će preduzimati potrebne mere kako bi se utvrdila njena nadležnost nad delima pomenutim u članu 3. stav 1, u sledećim slučajevima:

a) Kada je navedeni izvršilac državljanin te države ili lice koje ima prebivalište na njenoj teritoriji;

b) Kada je žrtva državljanin te države.

3. Svaka država ugovornica će takođe preduzimati potrebne mere kako bi se utvrdila nadležnost nad gore pomenutim delima kada je navodni izvršilac prisutan na njenoj teritoriji i ona ga ne izruči nekoj drugoj državi ugovornici na osnovu toga što je delo izvršio jedan od njenih državljana.

4. Ovaj protokol ne isključuje bilo koju krivičnu nadležnost u skladu sa domaćim zakonom.

Član 5.

1. Smatraće se da su dela iz člana 3. stav 1, podložna ekstradiciji po svim ugovorima o ekstradiciji koji postoje između država ugovornica i biće uključena kao dela koja

5

podleže ekstradiciji, u svaki ugovor o ekstradiciji naknadno zaključen između njih, u skladu sa uslovima u tim ugovorima.

2. Ako neka država ugovornica koja uslovljava ekstradiciju postojanjem ugovora dobije zahtev za ekstradiciju od neke druge države ugovornice sa kojom nema ugovor o izručenju, ona može smatrati ovaj Protokol pravnim osnovom za izručenje u pogledu takvih dela. Ekstradicija podleže uslovima predviđenim zakonom zamoljene države.

3. Države ugovornice koje ekstradiciju ne uslovljavaju postojanjem ugovora, priznaće da takva dela povlače ekstradiciju između njih, zavisno od uslova predviđenih zakonom zamoljene države.

4. Ovakva dela će se, u cilju ekstradicije između država ugovornica, smatrati počinjenim ne samo na mestu izvršenja nego i na teritorijama država od kojih se traži da utvrde svoju nadležnost u skladu sa članom 4.

5. Ako se zahtev za ekstradiciju uputi povodom dela opisanih u članu 3. stav 1, i zamoljena država ugovornica ne izruči ili neće da izruči izvršioca na osnovu njegovog državljanstva, ta država će preduzeti odgovarajuće mere da preda slučaj svojim nadležnim organima u cilju gonjenja.

Član 6.

1. Države ugovornice će pružiti jedna drugoj najveću meru pomoći u vezi sa

istražnim radnjama ili krivičnim postupkom, odnosno postupkom za ekstradiciju u vezi sa delima navedenim u članu 3. stav 1, uključujući pomoć o prihvatanju dokaza koji su im na raspolaganju, a neophodni su za postupak.

2. Države ugovornice će izvršavati svoje obaveze iz stava 1. ovog člana u skladu sa svim postojećim ugovorima ili drugim aranžmanima o uzajamnoj pravnoj pomoći između njih. U odsustvu takvih ugovora ili aranžmana, države ugovornice će jedna drugoj pružati pomoć u skladu sa svojim unutrašnjim pravom.

Član 7.

Države ugovornice će, zavisno od odredaba svog nacionalnog prava:

a) Preduzimati mere da obezbede zaplenu i konfiskaciju, primereno okolnostima, sledećeg:

(i) robe, kao što su materijali, sredstva i druge instrumentalije koje se koriste da bi se izvršila ili omogućila dela iz ovog Protokola;

(ii) prihoda ostvarenih ovim delima;

b) Izvršiti zahteve neke druge države ugovornice za zaplenu ili konfiskaciju roba ili prihoda pomenutih u tački a(i) i (ii);

6

c) Preduzeti mere koje imaju za cilj zatvaranje, privremeno ili trajno, prostorija korišćenih da bi se izvršila takva dela.

Član 8.

1. Države ugovornice će usvojiti odgovarajuće mere za zaštitu prava i interesa dece žrtava postupaka zabranjenih ovim Protokolom u svim fazama krivičnog postupka, naročito:

a) priznavanjem ranjivosti dece žrtava i prilagođavanjem postupaka kako bi se priznale njihove posebne potrebe, uključujući njihove posebne potrebe kad se pojavljuju u svojstvu svedoka;

b) obaveštavanjem dece žrtava o njihovim pravima, njihovoj ulozi i obimu, vremenskom rasporedu i napredovanju postupka i ishodu njihovih slučajeva;

c) dopuštanjem da se predstave i razmotre gledišta, potrebe i preokupacije dece žrtava, u postupku u kom su pogođeni njihovi lični interesi, na način koji je u skladu sa pravilima nacionalnog procesnog prava;

d) obezbeđivanjem odgovarajućih usluga podrške dece žrtvama tokom celog pravnog postupka;

e) zaštitom, kada je to odgovarajuće, privatnosti i identiteta dece žrtava i preduzimanjem mera u skladu sa nacionalnim pravom kako bi se izbeglo nepodesno širenje informacija koje bi mogle dovesti do identifikovanja dece žrtava;

f) obezbeđivanjem, u odgovarajućim slučajevima, bezbednosti dece žrtava, kao i njihovih porodica i svedoka koji svedoče sa njihove strane, od zastrašivanja i odmazde;

g) izbegavanjem nepotrebnog odlaganja razmatranja slučajeva i izvršavanja naloga ili odluka o davanju obeštećenja deci žrtvama.

2. Države ugovornice će obezbediti da neizvesnost u pogledu stvarnog uzrasta žrtve ne spreči pokretanje krivične istrage, uključujući istražne radnje usmerene na utvrđivanje uzrasta žrtve.

3. Države ugovornice će obezbediti da se u postupanju sistema krivičnog pravosuđa sa decom žrtvama dela opisanih u ovom Protokolu, prvenstveno rukovodi najboljim

interesom deteta.

4. Države ugovornice će, u odgovarajućim slučajevima, usvojiti mere kako bi zaštitile bezbednost i integritet lica i/ili organizacija uključenih u sprečavanje i/ili zaštitu i rehabilitaciju žrtava takvih dela.

5. Nijedna odredba ovog člana neće se tumačiti tako da utiče ili da nije u skladu sa pravima optuženog na pravično i nepristrasno suđenje.

7

Član 9.

1. Države ugovornice će usvojiti ili jačati, sprovesti i širiti obaveštenost o zakonima, upravnim merama, socijalnoj politici i programima, kako bi sprečile dela pomenuta u ovom Protokolu. Posebna pažnja poklanjaće se zaštiti dece koja su posebno ranjiva u odnosu na takva dela.

2. Države ugovornice će jačati svest javnosti u celini, uključujući i decu, kroz obaveštavanje pomoću svih odgovarajućih sredstava, obrazovanje i obuku, o preventivnim merama i štetnim posledicama dela pomenutih u ovom Protokolu. Pri ispunjavanju svojih obaveza iz ovog člana, države ugovornice će ohrabrivati učešće zajednice i posebno dece i dece žrtava, u takvom obaveštavanju i obrazovanju i obuci, uključujući na međunarodnom nivou.

3. Države ugovornice preduzeće sve izvodljive mere u cilju obezbeđivanja svake odgovarajuće pomoći žrtvama takvih dela, uključujući njihovu punu socijalnu reintegraciju i njihov kompletan fizički i psihološki oporavak.

4. Države ugovornice obezbediće da sva deca žrtve dela opisanih u ovom Protokolu imaju pristup odgovarajućim postupcima kako bi tražila, bez diskriminacije, obeštećenje od pravno odgovornih lica.

5. Države ugovornice preduzeće odgovarajuće mere koje imaju za cilj da efikasno zabrane proizvodnju i rasturanje materijala u kojima se reklamiraju dela opisana u ovom Protokolu.

Član 10.

1. Države ugovornice preduzeće sve neophodne korake da ojačaju međunarodnu saradnju multilateralnim, regionalnim i bilateralnim aranžmanima za sprečavanje, otkrivanje, istragu, gonjenje i kažnjavanje lica odgovornih za dela koja uključuju prodaju dece, dečju prostituciju, dečju pornografiju i seksualni turizam usmeren na decu. Države ugovornice će isto tako unaprediti međunarodnu saradnju i koordinaciju između svojih državnih organa, nacionalnih i međunarodnih nevladinih organizacija i međunarodnih organizacija.

2. Države ugovornice će unaprediti međunarodnu saradnju kako bi pomogle deci žrtvama u njihovom fizičkom i psihološkom oporavku, socijalnoj reintegraciji i repatrijaciji.

3. Države ugovornice će unaprediti i jačati međunarodnu saradnju kako bi se usmerile na suštinske uzroke, kao što su siromaštvo i nerazvijenost, koji doprinose podložnosti dece na prodaju, dečju prostituciju, dečju pornografiju i seksualni turizam usmeren na decu.

4. Države ugovornice koje su u mogućnosti da to urade, obezbediće finansijsku, tehničku ili drugu pomoć kroz postojeće multilateralne, regionalne, bilateralne ili druge programe.

8

Član 11.

Ništa iz ovog Protokola neće uticati na bilo koje odredbe koje su pogodnije za ostvarivanje prava deteta a koje mogu biti sadržane u:

- a) pravu države ugovornice,
- b) međunarodnom pravu koje obavezuju tu državu.

Član 12.

1. Svaka država ugovornica će, u roku od dve godine od stupanja na snagu ovog Protokola za tu državu ugovornicu, podneti izveštaj Komitetu za prava deteta, obezbeđujući sveobuhvatne informacije o merama koje je preduzela na sprovođenju odredaba Protokola.
2. Nakon podnošenja sveobuhvatnog izveštaja, svaka država ugovornica uključice u izveštaje koje podnosi Komitetu za prava deteta, u skladu sa članom 44. Konvencije, sve dodatne informacije u pogledu sprovođenja ovog Protokola. Ostale države ugovornice Protokola podnosiće izveštaj svakih pet godina.
3. Komitet za prava deteta može da traži od država ugovornica dodatne informacije od značaja za sprovođenje ovog Protokola.

Član 13.

1. Ovaj Protokol otvoren je za potpisivanje svakoj državi ugovornici Konvencije ili onoj koja je potpisala Konvenciju.
2. Ovaj Protokol podleže ratifikaciji i otvoren je za pristupanje svakoj državi koja je strana ugovornica Konvencije ili koja je potpisala Konvenciju. Instrumenti ratifikacije ili pristupanja biće deponovani kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član 14.

1. Ovaj Protokol stupa na snagu tri meseca nakon deponovanja desetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu koja ratifikuje ovaj Protokol ili mu pristupi nakon njegovog stupanja na snagu, Protokol će stupiti na snagu mesec dana od datuma deponovanja njenog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 15.

1. Svaka država ugovornica može otkazati ovaj Protokol u bilo kom trenutku slanjem pismenog obaveštenja Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, koji će nakon toga obavestiti druge države ugovornice Konvencije i sve države koje su Konvenciju potpisale. Otkaz će stupiti na snagu godinu dana od datuma kada Generalni sekretar primi obaveštenje.

9

2. Ovakav otkaz neće osloboditi državu ugovornicu njenih obaveza po osnovu ovog Protokola u odnosu na bilo koje delo koje se dogodi pre datuma stupanja na snagu toga otkaza. Takav otkaz, isto tako, ni na koji način neće prejudicirati razmatranje bilo kog pitanja koje je u toku, a koje Komitet za prava deteta već bude razmatrao pre datuma stupanja na snagu ovog otkaza.

Član 16.

1. Svaka država ugovornica može da predloži amandman i dostavi ga Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar će potom proslediti amandman državama ugovornicama sa zahtevom da ukažu da li žele konferenciju država ugovornica u cilju razmatranja i glasanja o predlozima. U slučaju da se, u roku od četiri meseca od datuma slanja predloga, najmanje jedna trećina država ugovornica

opredeli za takvu konferenciju, Generalni sekretar će sazvati konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija. Svaki amandman usvojen većinom glasova prisutnih država ugovornica koje su glasale na konferenciji biće podnet na odobrenje Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija.

2. Amandman usvojen u skladu sa stavom 1. ovog člana će stupiti na snagu kada ga odobri Generalna skupština i kada ga prihvate države ugovornice dvotrećinskom većinom.

3. Kada amandman stupi na snagu, obavezivaće one države ugovornice koje su ga prihvatile, dok će ostale države ugovornice i dalje biti obavezane odredbama ovog Protokola i bilo kojim ranijim amandmanom koji su prihvatile.

Član 17.

1. Ovaj Protokol, čiji su tekstovi na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom podjednako verodostojni, biće deponovan u arhivi Ujedinjenih nacija.

2. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija proslediće overene kopije ovog Protokola svim državama ugovornicama Konvencije i svim državama koje su Konvenciju potpisale.